

Žeravice

Kraj: Jihomoravský

Správní obvod: Kyjov

Nadmořská výška: 260 m n. m.

Počet obyvatel: 1 002

Adresa URL: www.obeczeraovice.cz

Okres: Hodonín

GPS souřadnice: 49.022884N, 17.237270E

První pís. zmínka: 1235 (789 let)

PSČ: 696 47

Historie obce Žeravice

Samotná vesnice je součástí středověkého osídlení, které se v oblasti úpatí Chřibů ustálilo ve 12. a 13. století. V určitém rozsahu mu jistě předcházelo osídlení velkomoravské, jak napovídají názvy některých vesnic a také jejich vlastníci především z okruhu církevních institucí. Svoje majetky zde mělo Olomoucké biskupství, klášter Hradisko u Olomouce a mnohé jiné. Církevní a s ní spojená světská správa, zanechala v krajině svůj trvalý otisk. Románské a gotické kostely v Kyjově, Kostelci, Ježově, Osvětimanech atd. jsou centry rozsáhlých farností, v minulosti možná i světské správy. Teprve tříštěním vsí mezi různé majitele, drobné šlechtice a rytíře, kteří se o ně dále dělili se svými bratry a vlastními dětmi, došlo k vytvoření obrazu, který známe.

Jednu vesnici vlastní dva úplně cizí rody a každý z nich je zastoupen několika představiteli. V této třístí vztahů se jeví pevná příslušnost k farnosti a kostelu, jako významný jednotící prvek. Žeravice v tomto smyslu patřily v minulosti do farnosti ježovské, k tamnímu kostelu sv. Jakuba. Příslušnost potvrzují zmínky o povinnosti poskytnout povozy při stěhování faráře, povinnosti desátku v naturáliích a dokonce existence fundačních vinohradů ježovského kostela v žeravických vinných horách. Je zbytečné uvažovat, že bratrský sbor byl původně katolický kostel, jednak se zachovala listina dokládající povolení jeho založení, jednak by stavba po odchodu bratří, byla nejspíš vysvěcena a užívána nadále jako kostel. Chtě nechtě tedy musíme přijmout zařazení do širšího společenství ježovské farnosti, rozdělené mezi několik různých feudálních pánů.

První historicky doložená zmínka o existenci, tehdy ještě pouhé vsi Žeravic, pochází z predikátu Sudimíra ze Žeravic z roku 1235. Na dlouhou dobu je také zprávou poslední. Další majitelé panství jsou známi téměř o století později, většinu z nich poznáváme prostřednictvím nejrůznějších kupních, odstupních, darovacích, či jiných smluv, upravujících držbu vsi. Jak bylo u těchto drobných šlechtických majetků často obvyklé, neměla ani naše ves jediného majitele, ale byla rozdělena na tři části a poplužní dvůr. Ten, společně s dvěma částmi vesnice a vinohrady, se dostal do držení rodiny Kuželů, píšících se po obci ze Žeravic. Zbylá část vesnice společně a vinohrady a lesy měla různé majitele a nakonec byla spojena s panstvím Střílky.

Rodina Kuželů ze Žeravic vlastnila vesnici s kratšími přestávkami téměř 150 let. Na vzájemném propletení rodinných a majetkových vztahů lze vcelku dobře dokumentovat život tehdejší drobné šlechty.

Roku 1358 koupil vesnici společně s částí nedalekých Hořenčic první z rodiny, Alšík zvaný Kužel.

Jeho syn zvaný Mrakeš vlastnil celý majetek a rozšířil ho o platku nad několika usedlostmi v Žádovicích. Brzy se jich však vzdal ve prospěch svého bratra Leška. Po Mrakešově smrti (1385) nezískala jeho majetek manželka Anna a jejich děti Alšík Kužel a Anna, nýbrž jeho bratři. Rodinný nedíl, totiž upřednostňoval

dědictví mezi pokrevními příbuznými a z toho důvodu získali celý majetek Mrakešovi bratři Zikmund, Bušek a Jašek. Manželka a děti mohly na majetku zůstat pouze díky strýci Buškovi, který se vzdal v jejich prospěch své části majetku, avšak s výminkou 16 beček vína ročně. Podobně syn Alšíka Kužela, Jan ml. Kužel, se do držení vesnice dostal pouze díky tomu, že ho bratranec jeho otce, Jan st. Kužel, vzal ke svému majetku jako společníka. Dalším majitelem byl Čeněk Kužel syn Jana ml. Kužela, který celý majetek: Žeravice, pusté Hruškovice a Horenčice, spoju se dvory, vinohrady, desátkem vinným i zemním, též zahradami šafránovými, prodal bratřím Jiříkovi a Alšíkovi z Ojnic.

Rod z Ojnic vlastnil v té době i další vesnice v kraji, od roku 1481 to byly Milotice s okolními vesnicemi, dále Bohuslavice, Čeložnice a Dražůvky. Držba se soustředila především na severním Kyjovsku a přilehlém Bučovsku, kde další z rodu Tas z Ojnic vlastnil Střílecké panství. Když roku 1490 převzal po obou strýcích majetek v Žeravicích došlo k likvidaci Stříleckého podílu a správa obce byla opět soustředěna v jedné ruce. Osoba Tasa z Ojnic je v mnoha směrech pro další vývoj obce velmi důležitá. Mimo vlastnictví již zmíněných Žeravic a tehdy již pustých Hruškovic a Horenčic podařilo se tomuto šlechtici shromáždit velké množství vesnic a vytvořit rozsáhlé i když roztříštěné panství. Jeho ambice však sahaly dále a od manžela své sestry Markéty, Mikuláše Kropáče z Nevědomí a jeho bratrů, se rozhodl koupit rozsáhlé Bučovské panství (1510). Některé svoje vesnice pak použil jako protihodnotu při hrazení jeho ceny. Tímto způsobem získal Jindřich Kropáč z Nevědomí a na Bzenci roku 1500 ves Žeravice a pusté vesnice Hruškovice a Horenčice. Součástí prodeje byla zřejmě i dohoda, že svoje konexe u královského dvora využije ve prospěch svého příbuzného a prosadí povýšení vsi na městečko. To se mu skutečně podařilo a Žeravice byly 14. června 1503 králem Vladislavem II. - Jagelonským. povýšeny na městečko a nadány dvěma výročními a jedním týdenním trhem.

Sborník příspěvků k 500. výročí povýšení Žeravic na městečko

Před rokem 1848 patřily Žeravice k buchlovskému panství, k němuž náležely od r. 1596. Z dějin Žeravic je známo, že Jiřík Štolbašský z Doloplaz právně odevzdal zápisem v zemských deskách v r. 1515 městečko Vilémovi z Víckova, který však držel Žeravice předtím, neboť jim dal r. 1514 odúmrtí a r. 1531 je právně zapsal ve prospěch Jetřicha z Prusinovic na Potštátě.

V dobách, kdy Žeravice patřily Vilémovi z Víckova, vznikl jejich znak, do něhož přijaly erb svého pána a vinařský nůž a srp jako symbol dvou nejdůležitějších zaměstnání jejich obyvatel.

Kolem roku 1538 zde sídlili čeští a moravští bratři, v obci se konaly bratrské synody - konsilia sedmi starších. Na synodě konané 26. dubna 1616 byla ordinován na kněze Jan Amos Komenský. V domku, kde byl ordinován, je nyní památník a expozice lidového umění a řemesel.

Pověsti

Při společném posezení na přástkách, drhačkách a podobných příležitostech se povídaly různé příhody. Ústním podáním se přenášely z pokolení na pokolení. Jako ta o odvádění desátků.

Když sousedé přiváželi k panské boudě desátky z vinohradů, panskí úředníci nejprve spočítali přivezené plné nádoby. Sudy se odnášely do boudy a tam se víno přelévало do panských nádob.

Šimon Střebovský, ohromný silák své víno nepřelil a vynášel ven plné vědro ve dvou prstech a ještě jím hravě zakolíbal ve vzduchu jako s prázdným. Před úředníky jen prohodil: "Tak, už je to prázdné." Vínečko pak sousedé ve zdraví a veselosti doma vypili.

Z příhody je vidět, že Žeravští si nečinili těžké svědomí, když míra nebyla do kapky odvedena a

snažili se vždy něco pro sebe z desátku utajit. V Žeravicích se také vyprávěla pověst O tamborovi a houslistovi. Když Napoleon vyhrál 2. prosince 1805 bitvu u Slavkova, ruská a rakouská vojska ustupovala před francouzskými vojáky. Ruský car Alexandr byl tak rozhořčen, že se nechtěl vůbec s Napoleonem setkat. Jeho vojska prchala do Uher. Některé oddíly nestačily ustoupit, a tak se střetly na návrší nad Žeravicemi s francouzskými oddíly. Dnes se tomu místu říká U boží muky. Strhla se zde prý prudká bitva a na obou stranách padlo mnoho vojáků. V nepřehledné vřavě ve vhodné chvíli přeběhli na ruskou stranu dva francouzští vojáci - houslista a tambor.

Rusové je však nestačili zajmout, protože válečná štěstěna se obrátila proti nim a oni museli prchat. Francouzská jízda oba muzikanty zajala a byli postaveni před válečný soud. Rozsudek zněl - smrt. Houslista zahraje naposled na své housle a bude zastřelen, tambor zabubnuje a bude mu sřata hlava pro výstrahu, protože bubeník má být vzorem a ne zběhem. Smutně zněla melodie, kterou se loučil houslista s rodnou vískou u Seiny, s rodiči, se svou milou. Housle zaplakaly, voják padl k zemi, trest smrti byl vykonán. Tambor též splnil rozkaz, zabubnoval a voják vykonávající popravu mu utlal šavlí hlavu. Hlavu hodil do močálu v Honitále.

To všechno se událo na cestě zvané Klášterská, vedoucí do Uherského Hradiště. Tady prý kdysi stával klášter, ale to už čas z lidské paměti vymazal. O močálech se vyprávělo, že tam straší, že se v noci objevuje tambor, nasazuje si hlavu a bubnuje, až se to daleko široko rozlehá.

Vyprávěl jeden sedlák, který se jednou na podzim dlouho zdržel v těch místech. Chtěl dokončit setí, ale práce se mu nedařila. Zapomněl také na pověry, že když k večeru vychází měsíc a slunko ještě nezapadlo, nemá se sít. Úroda bývá špatná, obilí sněživé. Bylo už pozdě když zapřahal do vozu a tu se z močálu objeví ten tambor ... ta jeho hlava! I kolo u vozu se polámalo a nezbylo nic, než koně vypřáhnout, vůz tam nechat a tryskem uhánět domů.

Na místech, kudy kdysi vedla Klášterská cesta a kde je prý pochováno mnoho vojáků, byla postavena boží muka a vysázeno pět lip (dnes zbyly jen dvě). Tam zase v pravé poledne strašival zastřelený houslista. Tetičky se místu vyhýbaly, protože bylo slyšet plačtivé naříkání a tesklivé melodie houslí. Dnes v těchto místech stojí kaplička a když v rozkvetlých korunách lip včelky zpívají svou píseň, jako by si vyprávěly starou historii lidskou fantazií dokreslenou do podoby pověsti. Pověst žila v paměti starých občanů, kteří ji slýchávali od svých dědů.

